

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU46

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

I redogörelsen presenteras verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025.

Behandlade förslag

Redogörelse 2025/26:Europoll Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025	5
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Redogörelsen	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025

Riksdagen lägger redogörelse 2025/26:Europol1 till handlingarna.

Stockholm den 28 april 2026

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Heléne Björklund (S), Pontus Andersson Garpvall (SD), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Mats Hellhoff (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L), Lars Isacson (S) och Lars Jilmstad (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet redogörelse 2025/26:Europol1 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025.

Den 11 oktober 2022 valde riksdagen fyra ledamöter och fyra suppleanter till riksdagens delegation till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol (The Europol Joint Parliamentary Scrutiny Group, i fortsättningen JPSG) för mandatperioden 2022–2026. Detta är den sjunde redogörelsen som delegationen har överlämnat till riksdagen.

I redogörelsen presenteras bakgrunden till att kontrollgruppen skapades, hur den politiska övervakningen av Europol går till och en beskrivning av kontrollgruppens verksamhet samt delegationens arbete under 2025.

Inga motioner har väckts i ärendet.

Utskottets överväganden

Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

Bakgrund

Europol

Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) inledde sin verksamhet i slutet av 1990-talet med grund i Europolkonventionen. Sverige tillträdde denna konvention 1997. Europols målsättning är att stödja och stärka medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheters insatser och ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig och gränsöverskridande brottslighet, terrorism och former av brottslighet som påverkar ett gemensamt intresse som omfattas av EU:s politik. Verksamheten består bl.a. i att

- samla in, analysera och utbyta information
- samordna utredningar och operativa insatser
- utarbeta hotbilsbedömningar
- tillhandahålla specialiserad utbildning.

Europolkonventionen ersattes 2009 av ett rådsbeslut och Europol ombildades då till en EU-myndighet. Med grund i Lissabonfördraget antogs 2016 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794, den s.k. Europol-förordningen, som ersatte rådsbeslutet om Europol från 2009. Förordningen tillämpas sedan den 1 maj 2017. Den 28 juni 2022 trädde en reviderad Europolförordning i kraft.

Den parlamentariska övervakningen av Europol

De nationella parlamenten deltar i den politiska övervakningen av Europol i enlighet med artikel 88 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Där anges att närmare bestämmelser för den kontroll av Europols verksamhet som Europaparlamentet utför under medverkan av de nationella parlamenten ska fastställas i de förordningar som reglerar Europols struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter.

På grundval av artikel 88 i EUF-fördraget antogs 2016 Europolförordningen. I artikel 51 i Europolförordningen anges att en specialinriktad gemensam parlamentarisk kontrollgrupp ska inrättas av de nationella parlamenten och Europaparlamentet (dess uppgifter beskrivs nedan).

Den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol (JPSG) etablerades genom ett beslut vid EU-talmanskonferensens möte i april 2017. Kontrollgruppen förväntades enas om sina arbetsformer mer i detalj och anta en arbetsordning vid sitt konstituerande möte men lyckades enas om en arbetsordning först vid mötet därefter, i mars 2018. En översyn av arbetsordningen genomfördes i september 2019. I oktober 2021 antog kontrollgruppen ytterligare ändringar i arbetsordningen och i februari 2024 reviderades arbetsordningen för att kunna inrätta ett rådgivande forum för grundläggande rättigheter.

Kontrollgruppens uppgifter

Europolförordningen ger en allmän beskrivning av kontrollgruppens uppgifter. Kontrollgruppen ska utöva politisk övervakning av hur Europol i sin verksamhet fullgör sitt uppdrag, och i det ingår även konsekvenserna av denna verksamhet för fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter. Genom förordningen ges kontrollgruppen befogenhet att begära att ledande befattningshavare för Europol ska inställa sig för att diskutera allmänna frågor som rör Europols verksamhet. Den europeiska datatillsynsmannen (European Data Protection Supervisor, EDPS) ska på begäran och minst en gång per år inställa sig för att diskutera allmänna frågor som rör skyddet av fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter. Kontrollgruppen får även bjuda in andra berörda personer till sina möten om det är lämpligt.

Europol har också en reglerad informationsskyldighet gentemot JPSG och ska överlämna ett antal angivna handlingar och handlingstyper till denna kontrollgrupp. Kontrollgruppen ska också rådfrågas om Europols fleråriga programplanering. Vidare får JPSG sammanställa sammanfattande slutsatser om den politiska övervakningen och överlämna dessa slutsatser till Europaparlamentet och de nationella parlamenten. Förordningen anger även att två företrädare för kontrollgruppen ska bjudas in att delta i två ordinarie Europolstyrelsemöten per år som observatörer utan rösträtt för att diskutera frågor av politiskt intresse.

Bestämmelserna om kontrollgruppens uppgifter utvidgades något genom den reviderade Europolförordning som trädde i kraft i juni 2022. Revideringen innebär bl.a. en utökad rapporteringsskyldighet för Europol gentemot kontrollgruppen och att gruppen ska inrätta ett rådgivande forum för grundläggande rättigheter som på begäran ska bistå gruppen med oberoende rådgivning.

I den arbetsordning som kontrollgruppen antagit regleras gruppens interna organisation och arbete mer i detalj. I den anges bl.a. att varje nationellt parlament ska representeras av upp till fyra ledamöter. Vidare anges att

kontrollgruppen ska ledas gemensamt av parlamentet i den medlemsstat som innehar rådsordförandeskapet och Europaparlamentet, vilket företräds av ordföranden för det ansvariga utskottet. Konstellationen benämns medordföranden. Kontrollgruppens sekretariat ska tillhandahållas av ordförandeskapstrojkan (delegationsordförandena från det innevarande, kommande respektive föregående ordförandeparlamentet och Europaparlamentet) och ha till uppgift att bistå medordföranden och trojkan. Enligt arbetsordningen ska kontrollgruppen träffas två gånger per år, på våren i parlamentet i rådsordförandelandet och på hösten i Europaparlamentet i Bryssel. Kontrollgruppen har också möjlighet att inrätta undergrupper som är nödvändiga för att JPSG ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Arbetsordningen innehåller också en möjlighet för kontrollgruppens ledamöter att ställa muntliga och skriftliga frågor till Europol som får ställas vid sidan av möten och oberoende av frågorna på dagordningen. Vidare anges att två ledamöter från kontrollgruppen ska fungera som representanter med rätt att delta vid Europols styrelses möten för den tidsperiod kontrollgruppen bestämmer. Slutligen innehåller arbetsordningen en möjlighet för JPSG-delegationen att föreslå att arbetsordningen ses över. Sådana förslag inklusive motivering ska skickas skriftligen till kontrollgruppens medordförande och trojka samt spridas till samtliga delegationer. Trojkan avgör om ett förslag att se över arbetsordningen ska föras upp på dagordningen för det första eller andra JPSG-mötet efter att förslaget har översänts.

Sedan februari 2024 innehåller arbetsordningen även bestämmelser om JPSG:s rådgivande forum för grundläggande rättigheter. Bestämmelserna finns i en bilaga som bl.a. anger övergripande principer för forumet, dess sammansättning och utnämning, arbetsmetoder, aktiviteter och resurser.

Huvuddragen i kontrollgruppens verksamhet under 2025

Under 2025 hölls som vanligt två möten i kontrollgruppen. Vårmetet ägde rum i Warszawa i februari, och i november hölls mötet i Europaparlamentet i Bryssel. Det polska parlamentet var medordförande för båda mötena tillsammans med Europaparlamentet. Bakgrunden till det är att Danmark, som innehade EU-ordförandeskapet under höstterminen 2025, står utanför stora delar av det rättsliga och polisiära samarbetet inom EU.

Mötena har ägnats åt sedvanliga rapporter från Europols verkställande direktör och Europols styrelseordförande om byråns respektive styrelsens verksamhet. I vanlig ordning har också Europeiska datatillsynsmannen rapporterat om sin tillsyn av Europols behandling av personuppgifter. Vid höstmötet deltog även Europols dataskyddsombud och byråns ombud för grundläggande rättigheter för att rapportera om sina respektive verksamheter.

Andra frågor som har diskuterats vid JPSG:s möten under året är bl.a. narkotikahandel, sexuella övergrepp mot barn, organiserade miljöbrott och laglig tillgång till uppgifter för brottsbekämpning. JPSG har även fått en uppdatering om hur Europol bidrar i arbetet relaterat till kriget i Ukraina,

inklusive de säkerhetshotet kriget innebär nu och i framtiden. Gruppen har också diskuterat Europols framtid, i ljuset av att kommissionen väntas presentera ett förslag till stärkt mandat för Europol i mitten av 2026.

Under året har JPSG också fortsatt arbetet med det rådgivande forum för grundläggande rättigheter som JPSG ska inrätta enligt den reviderade Europolförordningen. Efter att JPSG i februari 2024 antog de ändringar av arbetsordningen som krävs för att inrätta forumet har en process pågått för att utse medlemmar till forumet. Beslutet om utnämning av medlemmar har skjutits upp två gånger, men vid sitt möte i november 2025 fattade JPSG beslut om att utse tio medlemmar till forumet. Medlemmarnas mandatperiod inleddes den 1 december 2025 och löper ut i juli 2029.

Riksdagsdelegationens verksamhet 2025

Delegationens ledamöter har deltagit vid de två JPSG-möten som hållits under året.

Den 23–24 februari 2025 hölls vårens JPSG-möte i Warszawa i Polen, det 16:e mötet i den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol. Vid mötet deltog ca 70 ledamöter från EU-ländernas nationella parlament och Europaparlamentet. Från riksdagens delegation deltog ordförande Adam Martinen (SD) och vice ordförande Petter Löberg (S) samt suppleanterna Katja Nyberg (SD) och Ludvig Ceimertz (M).

Delegationens ledamöter i justitieutskottet återrapporterade muntligen till justitieutskottet efter mötet.

Den 3–4 november 2025 hölls höstens JPSG-möte som var det 17:e mötet i den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol. Mötet hölls i Europaparlamentets lokaler i Bryssel. Vid mötet deltog ca 70 ledamöter från EU-ländernas nationella parlament och Europaparlamentet. Från riksdagens delegation deltog ordförande Adam Martinen (SD), vice ordförande Petter Löberg (S) samt ledamöterna Mikael Damsgaard (M) och Anna Wallentheim (S).

Delegationens ledamöter i justitieutskottet återrapporterade muntligen till justitieutskottet efter mötet.

Vidare har delegationen under året sammanträtt vid åtta tillfällen. Vid sammanträdena har delegationen bl.a. diskuterat förberedelserna inför JPSG:s kommande möten och uppföljning av genomförda möten, delegationens redogörelse och dess aktiviteter under riksmötet. Delegationen har också uppmärksamats på Europolrelaterade nyheter.

Vid årets första sammanträde bjöd delegationen in Sveriges dåvarande företrädare i Europols styrelse för att få information om aktuella frågor i styrelsen och de frågor som Sverige driver i den.

Den 12 juni anordnade delegationen ett seminarium i riksdagen på temat våldsamma onlinemiljöer som är inriktade på att skada barn och som uppmanar barn att skada andra. Syftet med seminariet var bl.a. att belysa vad som görs för att förebygga och bekämpa fenomenet i Sverige och hur Sverige

samarbetar med Europol, EU:s medlemsstater och internationella aktörer i frågan. Vid seminariet medverkade talare från polisens nationella operativa avdelning, det svenska sambandskontoret vid Europol i Haag, Center mot våldsbejakande extremism och spelkulturförbundet Sverok. Totalt deltog elva riksdagsledamöter liksom ett antal tjänstemän från Riksdagsförvaltningen vid seminariet. Bakgrunden till delegationens val av ämne för seminariet är de oprovocerade våldsdåd som inträffat i Sverige med koppling till det transnationella sadistiska onlinenätverket 764. Den typen av dåd är en del av en växande trend inte bara i Sverige utan också i Europa och världen över, och har uppmärksammats av bl.a. Europol och amerikanska FBI.

Delegationens presidium har även deltagit vid ett av de tre delegationspresidie möten som talmannen bjudit in till under året.

Slutligen gör delegationen i redogörelsen även några reflektioner om verksamheten under valperioden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Redogörelsen

Redogörelse 2025/26:Europol1 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2025.